

verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Ooststellingwerf 2010-2014 hoofdrapport

projectnr. 188776
revisie 06
21 december 2009

Opdrachtgever

Gemeente Ooststellingwerf
Postbus 38
8430 AA OOSTERWOLDE

datum vrijgave

21 december 2009

beschrijving revisie 06

definitief vGRP - door Raad vastgesteld d.d.
15 december 2009

goedkeuring

G. Huisman *GH*

vrijgave

G. Vis *b/a GH*

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	3
2	Kwaliteitsvisie gemeentelijke watertaken	5
2.1	Proces kwaliteitsvisie	5
2.2	Meetlat; kwaliteitsaspecten	7
3	Taken en verplichtingen	9
4	Een blik op de huidige situatie	11
4.1	Evaluatie GRP 2005-2009	11
4.2	De resultaten van de nulmeting op hoofdlijn	12
4.3	Budget 2009 (begroting)	16
5	Ambitie gemeentelijke watertaken	17
5.1	Wat is ambitie?	17
5.2	Proces	17
5.3	Waar is welke kwaliteitsniveau wenselijk?	17
6	Scenario's	23
6.1	Scenario 0: voorzetten huidig beleid GRP	24
6.2	Scenario 1: verankering van de verbrede koers	26
6.3	Organisatie	28
7	Koers financiën	29
7.1	De spelregels	29
7.2	Tariefsontwikkeling	32
8	Advies, besluitvorming en operationalisering	33

1 Inleiding

riolering dient drie belangen:

1. bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne;
2. bescherming van het milieu;
3. het instandhouden van de kwaliteit van de leefomgeving.

De gemeentelijke watertaken 'verbreed'

In de oude wetgeving kon de zorgplicht strikt genomen alleen door aanleg en aansluiting op de riolering worden ingevuld. Met de nieuwe zorgplichten heeft de gemeente meer vrijheid gekregen.

De gemeente mag nu zelf bepalen welke voorzieningen ze gebruikt voor inzameling, transport en (lokale) behandeling van het vrijkomend stedelijk afval-, hemel- en grondwater.

Daarnaast krijgt de gemeente de mogelijkheid om de kosten voor de uitvoering van de zorgplichten te verhalen via een nieuwe rioolheffing. Vanaf 2010 geldt er een verplichting om alleen nog maar kosten verhalen op basis van deze nieuwe heffing.

Uiterlijk begin 2013 dient elke gemeente over een verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan te beschikken waarin invulling aan de zorgplichten wordt gegeven.

Sinds de komst van riolering begin 1900 is de hygiëne van de Nederlandse huishoudens met sprongen vooruitgegaan. Ook het milieu is gebaat bij het bestaan van de huidige rioleringszorg. Het is nog niet zo heel lang geleden dat het verzamelde afvalwater rechtstreeks op sloten, vijvers en kanalen werd geloosd. Nu wordt al het afvalwater eerst gezuiverd voordat het in oppervlaktewater terecht komt.

Iedere Nederlander loost per dag ongeveer 120 liter afvalwater. Toiletten, douches, wasmachines en vaatwassers: al het afvalwater verdwijnt via de afvoer in het riool. Ook hemelwater wordt voor een groot deel via de riolering afgevoerd. Waar al dat water heen gaat en wat er mee gebeurt, daarbij staan maar weinig mensen stil.

In de gemeente Ooststellingwerf ligt voor € 114 miljoen aan rioleringsobjecten in de grond (exclusief de waarde van bovenliggende verhardingen). Alleen al aan het reguliere onderhoud van de riolering wordt jaarlijks circa € 2,7 miljoen besteed. Onvoldoende aandacht en beschikbare middelen zouden leiden tot kapitaalvernietiging. Voor het beheer en onderhoud hiervan is dus een degelijke visie nodig met een achterliggend beheerplan.

De gemeentelijke watertaken 'verbreed'

Aanleg, beheer en onderhoud van riolering is een gemeentelijke taak die zijn wettelijke basis vindt in de Wet milieubeheer. Het Gemeentelijk Rioleringsplan (hierna GRP) geeft inzicht in de aanleg, tijdige vervanging, verbeteringen, beheer en onderhoud van de riolering en natuurlijk in de kosten van al deze facetten. Het opstellen en publiceren van een GRP is niet vrijblijvend. Sinds 1 januari 1994 verplicht de Wet Milieubeheer alle gemeenten daartoe.

Het eerste GRP in Ooststellingwerf besloeg de periode 1995-2000. In 2000 is dit GRP niet geactualiseerd. Destijds werd er volop gewerkt aan de basisinspanning. Door de grote ingrepen in het stelsel is toen gekozen de uitvoering van de basisinspanning (inclusief bijbehorende nieuwe Wvo-vergunning) af te wachten alvorens een nieuw GRP op te stellen. In de periode 2001-2004 zijn de beleidsuitgangspunten van het eerste GRP aangehouden. In 2005 kwam het tweede GRP (periode 2005 - 2009). Eind 2009 is de termijn van het tweede GRP verlopen. Om aan de wettelijke planverplichting te voldoen is een nieuw GRP noodzakelijk.

Een wijziging in de wetgeving zorgt ervoor dat dit nieuwe GRP het beleidskader gaat vormen voor de uitvoering van de 'verbrede' watertaken (zie kader links). Naast de zorgplicht voor riolering zal ook de zorgplicht voor afstromend hemelwater en grondwater geborgd worden in het nieuwe GRP. Vanwege de 'verbrede' watertaken wordt nu gesproken van een verbreed GRP (hierna te noemen vGRP).

Doelstelling GRP

Dit vGRP beschrijft de beleidsvoornemens en (bijbehorende) maatregelen voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater in Ooststellingwerf voor de periode 2010-2014. Het vGRP vertaalt de voorgenomen maatregelen in een kostendekkingsplan en geeft aan welke gevolgen dit heeft voor de rioolheffing.

Het vGRP moet een breed gedragen beleidsstuk zijn, zowel in de gemeentelijke organisatie als bij de externe partijen die belang hebben bij een adequate rioleringszorg in de gemeente Ooststellingwerf.

Keuzes maken

Net als de vervanging van slechte riolen kost het verminderen van de vervuiling van het oppervlaktewater veel geld. Er zijn de afgelopen jaren al enorme vorderingen op dit gebied gemaakt. Zo zijn nagenoeg alle percelen in het buitengebied aangesloten op de riolering en zijn in het stedelijk gebied maatregelen getroffen om de uitstoot van afvalwater te beperken (basisinspanning). In dit vGRP worden keuzes gemaakt. Niet alleen keuzes voor het bepalen van de prioriteit maar ook keuzes bij de gewenste kwaliteit. Vragen als 'wanneer is "water-op-straat" acceptabel?', 'hoe lang mag een rioolgemaal in storing staan?', 'wanneer is sprake van structurele grondwateroverlast?' staan hierbij centraal.

Van beleidskader naar operationele plannen

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het stellen van het beleidskader, het college is vervolgens verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleidskader. Het is aan het college hoe zij op een doelmatige en efficiënte wijze dit beleidskader invult. Met dit vGRP wordt het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken vastgesteld voor de periode 2010 tot en met 2014.

De komende jaren kunnen inzichten en plannen wijzigen. Daardoor dienen zich mogelijk nieuwe projecten aan. Deze zaken worden in de operationele plannen meegenomen. De gehanteerde planperiode geeft echter over een redelijke termijn zekerheid voor een gericht rioleringsbeleid en biedt voldoende flexibiliteit voor een tijdige bijsturing. Het college rapporteert jaarlijks (via de managements- en bestuursrapportages) de Raad over de voortgang met het daarbij behorende financiële overzicht.

Planvorming, betrokken partijen

Dit vGRP is door Oranjewoud opgesteld in nauwe samenwerking met de gemeente Ooststellingwerf. Bij de planvorming zijn naast de afdeling Openbare Werken ook de afdelingen Administratie & Ondersteuning, Bedrijfsvoering en VROM betrokken. Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân zijn tussentijds op de hoogte gesteld van voortgang en inhoud van de planvorming. Dit vGRP is formeel ter commentaar voorgelegd aan Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân. Na bestuurlijke vaststelling wordt het plan toegezonden aan de Inspectie voor de volksgezondheid en milieuhygiëne van het Ministerie VROM.

Na vaststelling heeft dit plan de status van vastgesteld beleid van de Gemeente Ooststellingwerf. De geldigheidsduur is vijf jaar: 2010 tot en met 2014.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op het proces rondom de kwaliteitsvisie voor de gemeentelijk watertaken. De taken en (wettelijke) verplichtingen komen in hoofdstuk 3 aan de orde. In hoofdstuk 4 wordt een blik op de huidige situatie gegeven. Aan de orde komen de evaluatie van het huidige GRP, de resultaten van de nulmeting en de beschikbare budgetten. Hoofdstuk 5 gaat in op de ambities van de gemeentelijk watertaken (waar is welke kwaliteit wenselijk). Hoofdstuk 6 beschrijft de 2 beleidsscenario's voor de komende planperiode. Hoofdstuk 7 beschrijft de financiële koers van de gemeente. De besluitvorming en operationalisering zijn tenslotte in hoofdstuk 8 beschreven.

Het verbreed GRP bestaat naast dit hoofdrapport uit een achtergronddocument. In het achtergronddocument is de (technische) onderbouwing opgenomen voor de gegevens uit dit hoofdrapport. Dit document is separaat aan het hoofdrapport toegevoegd. In het hoofdrapport wordt waar nodig verwezen naar het achtergronddocument.

Artikel 4.23 Wet Milieubeheer
Vanuit de Wet milieubeheer is het verplicht om tenminste de volgende partijen bij het planproces van het GRP te betrekken:

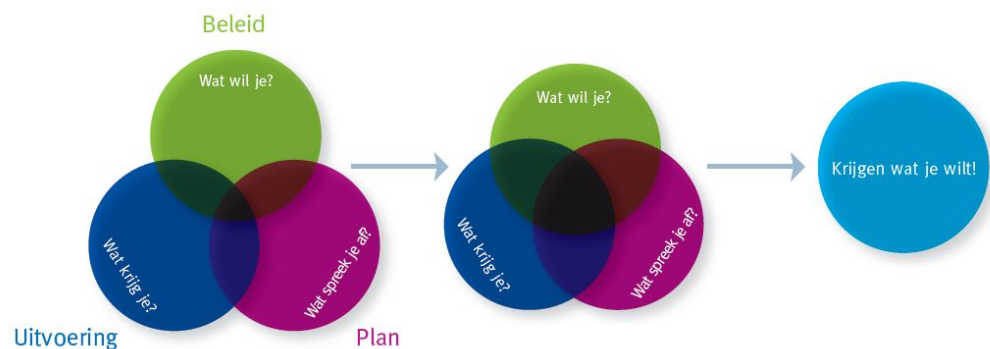
- beheerder van de zuiveringstechnische werken
- beheerder van het ontvangend oppervlaktewater
- gedeputeerde staten

2 Kwaliteitsvisie gemeentelijke watertaken

De voorgaande GRP'n richtten zich op traditioneel technisch rioolbeheer (inputgericht). De plannen kenmerkten zich door een vaststaand technisch maatregelenpakket met gelabelde activiteiten op detailniveau. Met dit nieuwe vGRP gaat dat anders!

Voor het opstellen van het vGRP wordt een **outputgerichte** methodiek gehanteerd waarbij op basis van beelden en keuzes beleid wordt vastgelegd. Met deze methode is er een eenduidig inzicht in de koppeling tussen kwaliteit en kosten. Hierbij wordt gewerkt met de meetlat gemeentelijke watertaken. Deze meetlat koppelt verschillende niveaus van kwaliteit aan beelden en daarvoor staande normen. Aan elk kwaliteitsniveau hangt een ander prijskaartje.

Het opstellen van een kwaliteitsvisie resulteert in een praktisch en eenduidig uitvoeringsinstrument voor de beleidskaders van de gemeentelijke watertaken. Dit op een manier die duidelijk is voor beheerder, maar ook voor bestuurder, burger en ondernemer.

De beheerder, bestuurder, burger en ondernemer hanteren vaak verschillende begrippen als het gaat om de kwaliteit van de riolering. Vaak denkt men daarbij over hetzelfde te praten, maar in de praktijk bestaat er verschil van mening over de betekenis van de gehanteerde begrippen.

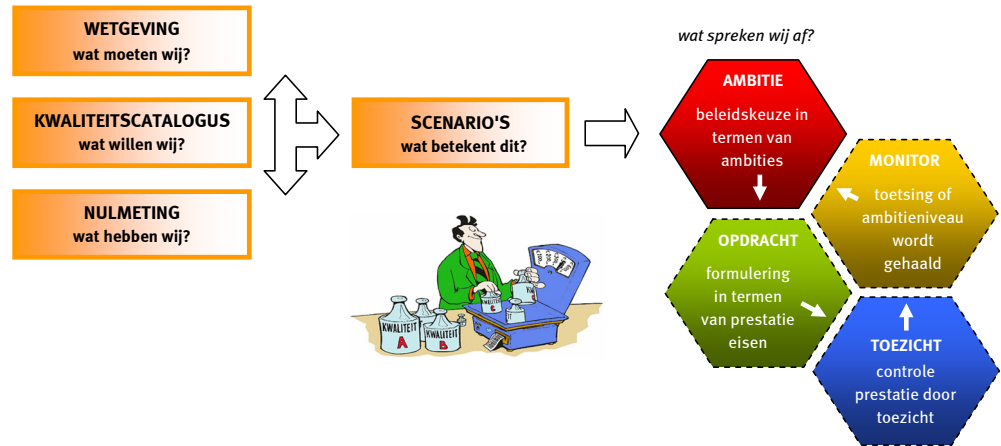
Iedereen heeft bijvoorbeeld zijn eigen beeld van wateroverlast. Wat voor de één een schadepost is, is voor de ander 'slechts' een bron van ergernis. Weer een ander valt het wellicht niet eens op.

Mogen straten na een hevige regenbui korte tijd blank staan? Is water in de kruipruimte erg? Mag er verschil in kwaliteit zijn tussen woonwijken en bedrijventerreinen? Is water afvoeren via de straat een goed alternatief voor de afvoer via de riolering? Voor een goede communicatie is het van belang dat alle betrokkenen dezelfde taal spreken.

2.1 Proces kwaliteitsvisie

Hoe wordt nu overeenstemming en duidelijkheid bereikt in de onderlinge verschillen ten aanzien van de invulling van de taken. Hoe wordt een transparante afspraak vastgelegd die leidt tot een eenduidige invulling van de watertaken. *Met andere woorden: hoe krijgen wij wat wij willen?*

Aan de hand van het onderstaande schema wordt het proces dat de kwaliteitsvisie ondersteunt, uitgelegd. Het *verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan* beschrijft met name de fysieke kwaliteit die bepaald wordt door het beheer, inrichting en gebruik van de voorzieningen.

Wat moeten wij?

Bij de invulling van de gemeentelijke watertaken gelden wetten en regels. De taakstellingen en verplichtingen die hieruit voortvloeien zijn deels bepalend voor de invulling van de scenario's. In hoofdstuk 3 worden de verplichtingen van de betrokken nader toegelicht.

Wat hebben wij?

Eerst weten waar je staat en wat je hebt, en op basis daarvan keuzes maken; dat is waar de nulmeting over gaat. Door middel van de nulmeting wordt de huidige kwaliteit van het gemeentelijk (riool)waterbeheer vastgesteld. De kenmerken van een nulmeting zijn:

- Verzamelen van informatie voor een strategisch en beleidsmatig niveau;
- Geven van de algemene en gemiddelde kwaliteitsindruk, opgebouwd uit vaktechnische items (bijvoorbeeld afvoercapaciteit, vuilemissie) en gebruikersitems (overlast, veiligheid, beleving).

In hoofdstuk 4 komt de nulmeting aan bod.

Wat willen wij?

Ondanks de taakstellingen en verplichtingen is er zeker ruimte om te differentiëren of te nuanceren. Daarnaast dienen er op onderdelen ook echt (beleids)keuzes gemaakt te worden. Hoofdstuk 5 gaat nader in op de ambitie voor de gemeentelijke watertaken. Met andere woorden: op welke plek is welke kwaliteit wenselijk?

Wat betekent dit?

Vanuit de kwaliteitsdiscussie wordt vervolgens een gewenst beleidsscenario voor de komende planperiode geformuleerd waaruit de Raad uiteindelijk de ambitie (het beleid) kiest. In dit scenario wordt vastgelegd hoe de gemeente invulling geeft aan de 3 zorgplichten, zodat ook burgers weten waar zij aan toe zijn. In hoofdstuk 6 wordt het gewenst beleidsscenario beschreven.

Wat spreken wij af?

Het gewenst beleidsscenario wordt bestuurlijk vastgesteld, en bepaalt daarmee uiteindelijk het beleid ten aanzien van de gemeentelijke watertaken.

2.2 Meetlat; kwaliteitsaspecten

Dit vGRP beschrijft het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken in de gemeente Ooststellingwerf. Om tot een zo goed mogelijke beschrijving te komen van het beleidskader is allereerst de bandbreedte afgebakend. Het beleidskader van de gemeentelijke watertaken in Ooststellingwerf richt zich op de kenmerken veilig, functioneel, heel en schoon.

veilig	- Is er gevaar voor omgeving en gebruiker?
functioneel	- Doet het wat het moet doen?
heel	- Verkeert het in een goede staat?
schoon	- Is er sprake van stank en milieuoverlast?

Met deze kwaliteitskenmerken worden technische eisen en gebruiksvoorwaarden aangegeven die gesteld worden aan de gemeentelijke watertaken en bijdragen aan de hoofdoelstellingen; bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne, van het milieu en het instandhouden van de kwaliteit van de leefomgeving.

Bij het beleidskader voor de gemeentelijke watertaken wordt gewerkt met drie categorieën (stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater). Deze categorieën corresponderen met de drie zorgplichten van de gemeente. De drie categorieën vormen samen de kwaliteitscatalogus riolering die is opgenomen in hoofdstuk 7 van het achtergronddocument. De catalogus geeft meetlatten weer van alle drie hoofdcategorieën.

status kwaliteitscatalogus:

Oranjewoud werkt al jaren volgens het principe van kwaliteit- en procesgestuurd beheren.

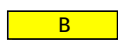
In lijn met de Leidraad Riolering, NEN-publicaties en CROW-normeringen zijn door Oranjewoud normbladen en beelden voor de gemeentelijke watertaken samengebracht in drie kwaliteitsniveaus; de kwaliteitscatalogus riolering.

Kwaliteitsniveaus

De kwaliteitsnormen worden uitgedrukt in drie kwaliteitsniveaus:

hoog: goed onderhouden, bijna niets op aan te merken, zelden overlast

basis: voldoende onderhouden, hier en daar wel wat op aan te merken, af en toe overlast

laag: sober tot onvoldoende, achterstanden bij het onderhoud, af en toe kapot, vaak overlast

Elk kwaliteitsniveau wordt met een kwaliteitsbeschrijving (norm) en een impressie van algemene foto's weergegeven in de kwaliteitscatalogus riolering. De niveaus vormen de kern van elke kwaliteitsdiscussie. Zij bieden ruimte om te differentiëren of te nuanceren. *Op welk onderdeel moet de kwaliteit hoger, waar mag het wat minder?*

Bij bepaalde onderdelen is het basisniveau het niveau waarop aan wettelijke verplichtingen voldaan wordt. Per onderdeel of aspect kan echter een lager of hoger ambitieniveau gekozen worden. Op die manier geeft de systematiek invulling aan de bestuurlijke keuzevrijheid die er is in het bepalen van de invulling van de gemeentelijke watertaken.

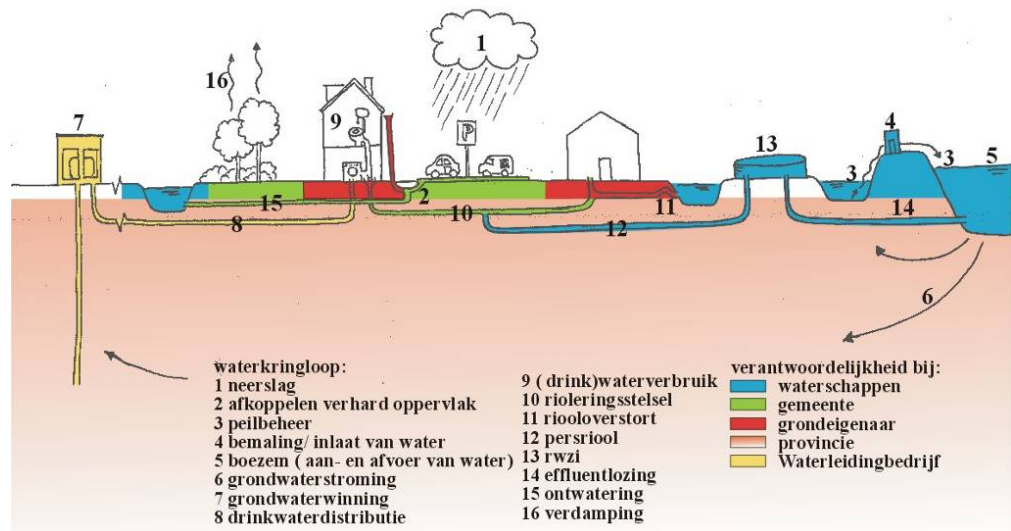
Structuurelementen

Het kwaliteitsniveau in gemeente Ooststellingwerf hoeft niet overal gelijk te zijn. Een woongebied kan in kwaliteit verschillen met bijvoorbeeld een bedrijventerrein. Daarom zijn er structuurelementen benoemd die duidelijk verschillen in functionaliteit, inrichting en gebruik. In dit vGRP worden de volgende structuurelementen onderscheiden:

- publiekslocaties
- woonwijk
- bedrijventerrein
- buitengebied

3 Taken en verplichtingen

De zorg en verantwoordelijkheid voor het "water" in Ooststellingwerf ligt, naast de gemeente, in handen van Wetterskip Fryslân, de Provinsje Fryslân, drinkwaterbedrijf Vitens en particulieren/ondernemers.

De betrokkenen hebben verschillende taakstellingen en verplichtingen. Sommige verplichtingen zijn wettelijk vastgelegd, een aantal verplichtingen zijn vastgesteld in Europees, landelijk, provinciaal of regionaal beleid, maar ook zijn ambtelijke normen bepaald, al of niet vastgelegd (en bestuurlijk goedgekeurd) in uitvoerend beleid. In sommige gevallen gaat het daarbij om resultaatverplichtingen, in andere gevallen zijn 'slechts' werknormen gesteld.

De gemeentelijke watertaken 'verbreed'

Op 1 januari 2008 is de Wet gemeentelijke watertaken in werking getreden. Deze wijzigingswet heeft de Wet milieubeheer, de Wet verontreiniging oppervlaktewater en de Gemeentewet veranderd.

Door zorgplichten voor stedelijk afvalwater, regenwater en grondwater te introduceren verbreedt deze wet de scope van traditioneel rioleringsbeheer naar (stedelijk) waterbeheer. Voor bekostiging van de gemeentelijke watertaken is de rioolheffing tot een bestemmingsheffing gewijzigd.

De nieuwe wetgeving stelt gemeenten beter in staat een bijdrage te leveren aan de aanpak van watervraagstukken in bebouwd gebied.

De Wet milieubeheer, de Wet verontreiniging oppervlaktewater, de Gemeentewet en de Wet op de waterhuishouding bepalen elk voor een deel wat de gemeenten bij de gemeentelijke watertaken *moeten doen* en hoe ze het *moeten organiseren*. Onderstaand schema toont op hoofdlijn de taken en verplichtingen van de betrokkenen. In het achtergronddocument zijn de wettelijke taken en plichten voor de gemeenten in hoofdstuk 3 gedetailleerd weergegeven.

grondeigenaar (particulier)	<p>De grondeigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Dit betekent dat hij zelf verantwoordelijk is voor het op eigen perceel treffen van maatregelen voor de inzameling van stedelijk afvalwater en afwatering van hemel- en grondwater. Zo is hij in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het hemelwater wat op zijn terrein valt. Ook de gevolgen van overtollig grondwater of een lage grondwaterstand vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondeigenaar. Pas als de particulier zich niet met redelijke inspanning van deze zorg kan ontdoen ligt er een taak voor de gemeente.</p> <p>Het ingezamelde stedelijke afvalwater dient de perceelseigenaar af te voeren naar de erfgrens. Hier gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Veelal is op de erfgrens een zogenaamd ontstoppingsstuk aangebracht. Via dat ontstoppingsstuk kan in geval van een verstopping worden nagegaan in welke deel van de riolering de verstopping aanwezig is (particulier of gemeente).</p>
gemeente Ooststellingwerf	<p>Vanaf de erfgrens verzorgt de gemeente de verdere inzameling en het transport van het stedelijk afvalwater (rioleringbeheer) tot het overnamepunt. Via een stelsel van ondergrondse leidingen en putten wordt het van huisaansluitingen en straatkolken afkomstig stedelijk afvalwater ingezameld en afgevoerd naar de rioolgemalen. Via een persleiding wordt dit stedelijk afvalwater vervolgens verpompt naar een ander deel van het rioolstelsel of direct naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). In dat laatste geval vormt het rioolgemaal het overnamepunt. Vanaf het overnamepunt is de waterkwaliteitsbeheerder (Wetterskip Fryslân) verantwoordelijk voor de verdere afvoer van het ingezamelde stedelijk afvalwater.</p> <p>Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de ontwatering van openbaar gebied. Als onderdeel hiervan onderhoudt de gemeente een deel van de hiervoor noodzakelijke voorzieningen.</p> <p>De gemeente draagt daarnaast nog zorg voor inrichting en beheer van gebieden en de integratie met andere beleidsterreinen.</p>
wetterskip Fryslân	<p>Onder het motto 'Skjin wetter en droege fuotten' is Wetterskip Fryslân de beheerder van het water in Fryslân en het Groninger Westerkwartier. Het Wetterskip zorgt voor schoon water, voldoende water en veiligheid. Dit betekent dat zij zorg draagt voor de waterkering, de aan- en afvoer van water, het peilbeheer, het zuiveren van rioolwater, het oppervlaktewaterkwaliteitsbeheer en het gedelegeerd vaarwegbeheer.</p>
Provinsje Fryslân	<p>De Provinsje Fryslân formuleert het overall beleid (RO en Water) en is verantwoordelijk voor het beheer van het diepe grondwaterbeheer, de zwemwaterkwaliteit en is vaarwegbeheerder van de belangrijke vaarroutes.</p>
Vitens	<p>Vitens is in de gemeente Ooststellingwerf verantwoordelijk voor het drinkwater. Vitens haalt het drinkwater uit de grond. Het waterbedrijf zuivert hiervoor het grondwater en pompt het naar hun klanten. De hoogte van het rioolrecht is gebaseerd op het jaarlijks waterverbruik. Jaarlijks verstrekt Vitens hiervoor de waterverbruikgegevens</p>
Rijk	<p>Het Rijk bepaalt de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor waterbeheer.</p>

4 Een blik op de huidige situatie

Het vorige GRP is opgesteld voor de periode 2005 tot en met 2009. Zijn de doelstellingen, maatregelen en ambities van dit GRP gerealiseerd? Waren er afwijkingen of tegenvallers? Resteren er nog acties? Om hier inzicht in te krijgen is dit GRP geëvalueerd. Naast het GRP zijn er ook andere beleidsstukken waar richtlijnen, normen en uitgangspunten in zijn vastgelegd én waarmee rekening moet worden gehouden bij het opstellen van dit nieuwe vGRP. Ook deze zijn onder de loep genomen.

Het vorig GRP is ingestoken vanuit het traditioneel rioleringsbeheer. Met de wetswijziging is de scope van de gemeentelijke watertaken verbreed naar (stedelijk) waterbeheer. Derhalve is bij de blik op de huidige situatie breder gekeken dan alleen het traditioneel rioleringsbeheer.

De evaluatie van het vorig GRP, de analyse van de overige beleidstukken, de areaalgegevens en de nulmeting zijn breed uit geanalyseerd en beschreven in hoofdstukken 4 tot en met 8 van het achtergronddocument. Dit hoofdstuk bevat een opsomming van de hoofdlijn.

4.1 Evaluatie GRP 2005-2009

In het GRP 2005-2009 is het beleid voor de rioleringszorg geformuleerd in doelen (beschrijving gewenste situatie). Om aan deze doelen te voldoen is een pakket met maatregelen en onderzoeken geformuleerd.

Aan de wettelijke verplichtingen wordt (ruimschoots) voldaan

De achterliggende jaren zijn flinke resultaten geboekt in de vermindering van de vuiluitstoot van het afvalwater. Zo zijn in 2009 de laatste werkzaamheden rondom invulling van de basisinspanning gerealiseerd. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen op dit vlak. Onderzoek heeft aangetoond dat voor de Kaderrichtlijn Water geen aanvullende maatregelen nodig zijn. Ondanks dat al aan de wettelijke verplichtingen wordt voldaan is wel verder gewerkt aan het ontvlechten van stedelijk afval- en hemelwater.

In 2007 is het project "Riolering Buitengebied" afgerond. Door in het buitengebied 533 minigemalen, 31 km vrijval riolering en 164 km persleiding aan te leggen zijn uiteindelijk 862 percelen aangesloten op de riolering. Hiermee is nu sprake van een aansluitpercentage van 99,8%. Met deze inspanning is aanzienlijk meer gedaan dan wat wettelijk verplicht is. Dit was een bewuste keuze van de Raad.

Reeds gescoord in de verbreding

Ondanks dat het vorig GRP ingestoken is vanuit het traditioneel rioleringsbeheer zijn vooruitlopend op de verbrede zorgplicht de achterliggende jaren reeds de eerste resultaten behaald. In Oosterwolde Zuid en Appelscha was sprake van (grond)wateroverlast. Onder de vlag van het GRP zijn hier maatregelen getroffen om de wateroverlast op te heffen en de ontwatering van de percelen te verbeteren.

Verbeteringsmaatregelen uitgesteld

De achterliggende jaren is "werk-met-werk maken" het uitgangspunt geweest. Om deze reden zijn bepaalde verbeteringsmaatregelen uitgesteld zodat deze geïntegreerd konden worden met overige reconstructies. Deels heeft dit tot kostenbesparing geleid.

Kwaliteit van de riolen en gemalen beter dan verwacht

In de praktijk is gebleken dat de kwaliteit van de riolering en de gemalen over de gehele lijn beter is dan verwacht. Directe vervanging kon in veel gevallen uitgesteld worden of in plaats van vervanging volstond klein onderhoud. De benodigde investeringen zijn daarom niet aangevraagd, c.q. beschikbaar gesteld. De tariefsontwikkeling van het rioolrecht is hier nauwelijks op aangepast. Deze inkomsten zijn naar de voorziening gevloeid en worden in een later stadium (wanneer de riolen en gemalen wel aan vervanging toe zijn) aangewend.

Actueel houden van de rioolbeheerdata punt van aandacht

In de praktijk is gebleken dat tijdig aanleveren en verwerken van revisie- en inspectiegegevens van rioolreconstructies en nieuwe aanleg regelmatig vertraging ondervindt. Als gevolg daarvan is de beheerdata op onderdelen gedateerd met als gevaar dat verkeerde keuzes en beslissingen worden genomen.

Flinke groei stand onderhoudsvoorziening

Door uitstel van verbeteringsmaatregelen en een betere kwaliteit van riolen en gemalen zijn de achterliggende jaren bepaalde investeringen niet aangevraagd, c.q. beschikbaar gesteld. Omdat de tariefsontwikkeling deels gebaseerd is op deze uitgaven is de achterliggende jaren sprake van een overschot aan inkomsten. Deze zijn naar de voorziening gevloeid en worden in een later stadium (wanneer de riolen en gemalen wel aan vervanging toe zijn) aangewend. Hierdoor is de voorziening de achterliggende jaren flink gegroeid. Deze groei is aanleiding geweest om in 2008 de geplande tariefsverhoging van € 10 niet door te voeren (raadbesluit van 6 november 2007). Eind 2009 heeft de voorziening een vermoedelijke stand van € 4,9 miljoen.

4.2 De resultaten van de nulmeting op hoofdlijn

De arealen

Voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater maakt de gemeente Ooststellingwerf thans gebruik van:

- 11.800 perceelaansluitingen
- 11.000 straat- en trottoirkolken
- 238 km vrijverval riolering
- 275 km persleiding en drukriool
- 41 rioolgemalen
- 838 minigemalen
- 40.200 m² vijvers/ watergangen in stedelijk gebied

Om de huidige kwaliteit van het gemeentelijk (riool)waterbeheer vast te stellen heeft een 'nulmeting' plaatsgevonden. Onderstaande schema toont een samenvatting van de kwaliteitsindrukken per onderdeel en per structurelement.

		publiekslocatie	woonwijk	bedrijventerrein	buitengebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	B	B	B	B
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	-
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	-
grondwater	grondwateroverlast	L	L	L	-

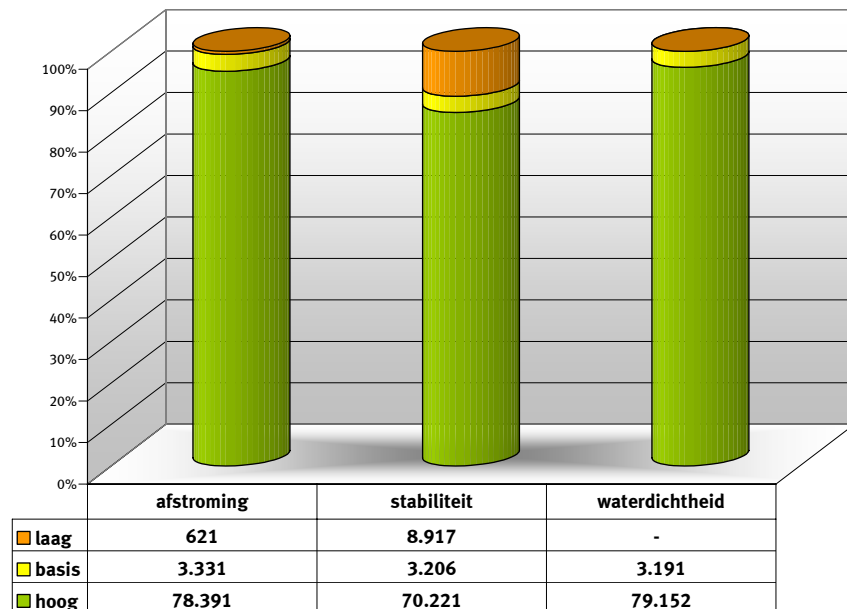
legenda: H hoog B basis L laag

Stedelijk afvalwater

Voor inzameling en transport van het stedelijk afvalwater wordt gebruik gemaakt van 193 km vrijverval riolering en 275 km drukriolering. Thans zijn circa 11.800 percelen aangesloten op de riolering. Slechts 17 percelen (gelegen in het buitengebied) zijn niet op het riool aangesloten. Hier loost het afvalwater via een zuiverende voorziening lokaal in bodem of sloot. Stankklachten en of verontreinigingen van sloten en bodem komen hierdoor nauwelijks voor.

Over het geheel gezien verkeert de riolering in een goede technische staat. Van de 98 km vrijverval riolering met gekoppelde inspectiegegevens verkeert circa 9 km riolering door slijtage (aantasting van de buizen) en schades (scheuren en verzakkingen) in een slechte staat (niveau laag). Hier is de stabiliteit, waterdichtheid of afstroming in gevaar. Het risico is aanwezig dat op termijn:

- Deze riolen instorten;
- Afvalwater stil blijft staan, met stankoverlast als gevolg;
- Afvalwater uit de buis loopt, met bodemverontreiniging als gevolg;
- Grondwater de buis inloopt.

Figuur 4-1: technische staat geïnspecteerde vrijvervalriolering [bron: GBI-riolering, peildatum 2008]

De rioolgemalen zijn een kritisch onderdeel binnen het rioleringsstelsel. Uitval van een rioolgemaal kan al snel leiden tot overlast en schade. In het rioelstelsel zijn in totaal 879 gemalen toegepast. In het stedelijk gebied zijn 41 rioolgemalen aanwezig en in het buitengebied 838 minigemalen. Alle 41 rioolgemalen in het stedelijk gebied zijn aangesloten op een zogeheten telemetriesysteem. Door deze aansluiting is sprake van een continue controle op de werking van de rioolgemalen en kunnen storingen en calamiteiten spoedig worden verholpen. Hiermee wordt de bedrijfszekerheid meer dan voldoende gewaarborgd. Daarnaast zijn in het buitengebied de minigemalen die na 1985 geplaatst zijn (circa 610 stuks) eveneens aangesloten op het telemetriesysteem.

In een aanzienlijk deel van de vrijval riolering (circa 128 km) wordt naast het afvalwater ook overtollig hemelwater via dezelfde buis ingezameld en afgevoerd. Dit houdt in dat bij zwaardere buien het rioolstelsel volledig volloopt. Via de overstorten wordt het rioolwater dat niet door de riolering kan worden verwerkt, afgevoerd naar oppervlaktewater. Het oppervlaktewater kan hierdoor vervuild raken waardoor risico's voor de volksgezondheid en aantasting van natuurwaarden kunnen optreden. Om dit zoveel mogelijk te beperken zijn de laatste jaren tal van verbeteringsmaatregelen uitgevoerd. In 2009 is de laatste maatregel (het aanpassen van een rioolgemaal in Elsloo) uitgevoerd. Hiermee wordt voldaan aan de (wettelijke) verplichtingen van de basisinspanning.

Hemelwater

Riolering

Voor inzameling en transport van overtollig hemelwater in het stedelijk gebied wordt gebruik gemaakt van 173 km vrijval riolering. Via dit riool wordt het hemelwater wat op stoepen, daken, wegen, parkeerplaatsen, pleinen, enz. valt afgevoerd. In een aanzienlijk deel van de vrijval riolering (circa 128 km) wordt het 'schone' hemelwater samen met het vuile afvalwater in één buis afgevoerd naar de RWZI. Bij de overige 45 km riolering wordt het hemelwater afgevoerd naar één van de watergangen in het stedelijk gebied.

Over het geheel gezien verkeert de riolering in een goede technische staat. Circa 9 km riolering door slijtage (aantasting van de buizen) en schades (scheuren en verzakkingen) in een slechte staat (niveau laag). Hier is de stabiliteit of afstroming in gevaar. Het risico is aanwezig dat op termijn:

- Deze riolen instorten;
- Hemelwater stil blijft staan, met wateroverlast als gevolg.

De riolering is bedoeld om bij normale buien probleemloos het water van wegen en daken af te voeren. Het rioleringsysteem is hiervoor, conform de landelijke normen, gedimensioneerd op een bui met een herhalingstijd van eens per twee jaar. Voor dit vGRP is met modelberekeningen getoetst of de riolen nog aan deze ontwerpnorm voldoet. Uit deze berekeningen blijken de vrijval riolen in het stedelijk gebied aan de landelijke normen te voldoen.

Watergangen

Bij zwaardere buien zal het rioolstelsel vollopen en kan er water op straat komen te staan. Dat water moet wel de goede kant op: naar open water, de bodem in, of na een tijdje alsnog het riool in. Het is niet de bedoeling dat het water van de straat gebouwen instroomt of doorgaande wegen blokkeert. In 2008 is in samenwerking met Wetterskip Fryslân een verkennend onderzoek naar overlast vanuit oppervlaktewater uitgevoerd (de stedelijke wateropgave). Deze studie heeft geen knelpuntlocaties opgeleverd.

Grondwater

Bij het bepalen van de stedelijke wateropgave in 2008 is tevens een eerste verkennend onderzoek naar grondwateroverlast uitgevoerd. Dit onderzoek heeft negen knelpuntlocaties opgeleverd:

- Marssteegde, Bovensteegde, Huissteegde te Appelscha
- Laweijstraat te Haulerwijk
- Voortmanstraat, Zuidemastraat te Haulerwijk
- Quadoelenweg te Oosterwolde
- Stegingaweg te Oosterwolde
- Oldemaad te Oosterwolde
- Weidemaad te Oosterwolde
- Willem Kroesestraat te Waskemeer
- Geert Lammertsiaan te Oldeberkoop

Bij al deze knelpuntlocaties is sprake van water in kruipruimten en/of natte plantsoenen wat waarschijnlijk veroorzaakt wordt door een gebrekkige ontwatering en slecht doorlatende ondergrond of door "eigen gebrek" bij de woning (bijvoorbeeld kapotte regenpijp).

Een groot gedeelte van de gemeente Ooststellingwerf heeft te maken met betrekkelijk hoge grondwaterstanden (door de keileem in de ondergrond). Daarnaast ontbreekt op bepaalde plekken in het stedelijk gebied een goede structuur voor de (berging en) afvoer van neerslag. Ook hierdoor is sprake van hoge grondwaterstanden na een periode van regen. Het is daarom niet ondenkbaar dat er meer locaties in de gemeente zijn waar sprake is van grondwateroverlast. Vooral is echter sprake van 9 locaties.

Resumé

Uit de nulmeting blijkt dat over de gehele lijn sprake is van een basisniveau. Op enkele onderdelen is sprake van het niveau laag. Dit betreft de technische staat van de riolen en aanwezigheid van grondwateroverlast.

In het volgend hoofdstuk wordt bij het bepalen van de ambitie (*wat willen wij?*) stil gestaan bij de vraag of het huidig kwaliteitsniveau bijstelling behoeft (*Op welk onderdeel moet de kwaliteit hoger, waar mag het wat minder?*). De vraag hoe om te gaan met de schades in de riolen en de grondwateroverlast komt hierbij ook aan de orde.

4.3 Budget 2009 (begroting)

Traditioneel rioleringsbeheer

De begroting voor riolering omvat voor 2009 circa € 2,7 miljoen. Het totaalbedrag in de begroting bestaat uit veel posten voor allerlei werkzaamheden. Circa een kwart van de begroting is bestemd voor regulier (klein) onderhoud. Een ander deel wordt besteed aan personeelskosten en overhead. Hierin zijn ook de kosten inbegrepen voor het innen van het rioolrecht. Naast regulier (klein) onderhoud zijn ook eenmalige projectmatige investeringen nodig voor vervanging dan wel verbetering van bestaande voorzieningen. Deze investeringen worden geactiveerd en omgezet in kapitaallasten (rente en afschrijving). De kapitaallasten vormen verreweg de grootste post binnen de begroting.

		begroting riolering
regulier (klein) onderhoud	De jaarlijkse terugkerende uitgaven die nodig zijn voor het in stand houden van het huidig areaal. Zoals het reinigen en inspecteren van riolen, onderhoud aan gemalen, kolkenzuigen, stroomkosten gemalen, etc..	€ 0,6 mln.
personeelskosten & overhead	Om gemeentelijke watertaken te kunnen uitvoeren is een organisatie met deskundig personeel en materieel nodig.	€ 0,5 mln.
eenmalig (projectmatige) investeringen	De uitgaven voor eenmalige projectmatige onderhoudswerkzaamheden voor het in stand houden van en/of verbeteren van het bestaande areaal.	€ 1,2 mln.
	subtotaal rioolexploitatie	€ 2,3 mln.
overig	Compensabele btw en kwijtscheldingen.	€ 0,2 mln.
	totale lasten	€ 2,5 mln.

Waterbeheer

Voor het waterbeheer (onderhoud van schouwsloten en onderhoud van watergangen) is jaarlijks een bedrag opgenomen in de begroting. Dit budget wordt grotendeels gebruikt voor het onderhoud van schouwsloten in het buitengebied. Een beperkt deel wordt gebruikt voor onderhoud van watergangen in stedelijk gebied.

De dekking van dit bedrag is een punt van aandacht binnen de planperiode van dit vGRP 2010-2014.

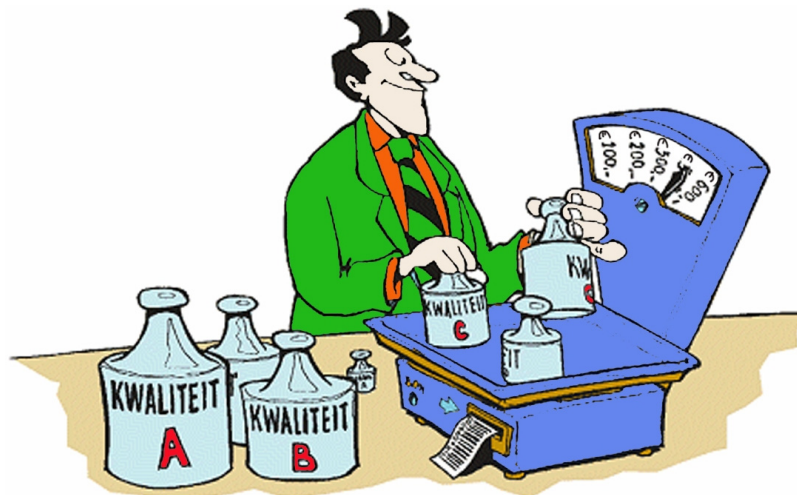

5 Ambitie gemeentelijke watertaken

Dit hoofdstuk gaat in op de ambitie voor de gemeentelijke watertaken. Met andere woorden: op welke plek is welke kwaliteit wenselijk?

5.1 Wat is ambitie?

Ambitie is niets anders dan het gewenste kwaliteitsniveau voor de riolering in de verschillende structuurelementen in gemeente Ooststellingwerf. De ambitie stelt een doel en geeft aan wat voor product (wensbeeld) de gemeente wil bieden aan burgers, ondernemers maar ook aan bezoekers (o.a. toeristen). Bij het bepalen van de ambitie zijn er keuzemogelijkheden in kwaliteit (de drie kwaliteitsniveaus). Elke kwaliteitsniveau heeft bijbehorende consequenties en kosten. Met andere woorden: elke kwaliteit heeft z'n prijskaartje.

5.2 Proces

Bij het opstellen van de ambitie vormden de beleidsafspraken vanuit reeds bestaande planvormen (basisrioleringsplan, vorig GRP) alsmede de structuurvisie het vertrekpunt. Daarnaast is de input vanuit het beheerprogramma een belangrijke bron van informatie.

5.3 Waar is welke kwaliteitsniveau wenselijk?

De zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater heeft het karakter van een resultaatsverplichting. De zorgplichten voor hemel- en het grondwater hebben daarentegen het karakter van een inspanningsverplichting, waarbij de gemeente bij de uitvoering van deze inspanning de beleidsvrijheid heeft die aanpak te kiezen die, gelet op de lokale omstandigheden, doelmatig is. Op onderdelen van de zorgplichten worden randvoorwaarden bepaald door wettelijke regels en verplichtingen.

Ambitie stedelijk afvalwater

		publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	H	H	H	H
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B

zorgplicht stedelijk afvalwater volgens Artikel 10.33 Wet milieubeheer:

De gemeenteraad of burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool.

In plaats van een openbaar vuilwaterriool kunnen afzonderlijke systemen of andere passende systemen worden toegepast, indien met die systemen eenzelfde graad van bescherming van het milieu wordt bereikt.

Op verzoek van burgemeester en wethouders kunnen gedeputeerde staten in het belang van de bescherming van het milieu ontheffing verlenen van de zorgplicht.

De ontheffing kan, indien de ontwikkelingen in het gebied waarvoor de ontheffing is verleend daartoe aanleiding geven, door gedeputeerde staten worden ingetrokken.

Inzameling & lozing/uitstoot van afvalwater

Voor de onderdelen inzameling van afvalwater en lozing/uitstoot van afvalwater wordt het niveau basis geambieerd. Dit sluit aan bij de wettelijke resultaatsverplichting van het Rijk (basisinspanning en Kaderrichtlijn Water) en de regelgeving van Wetterskip Fryslân. Met het vorig GRP is al invulling aan deze ambitie gegeven. De risico's blijven hiermee beperkt.

In het buitengebied is bij de oude drukrioolsystemen (aanlegperiode t/m jaren '80) sprake van foutieve aansluitingen. Bij de aansluiting zijn de perceelseigenaren destijds aangespoord af en toe een dakwaterafvoer aan te sluiten (voor een betere doorstroming). Sommige bewoners hebben hier invulling aan gegeven door een regenpijp aan te sluiten op het drukriool. Deze aansluitingen zorgen bij hevige regenval voor wateroverlast voor de aanwonende. De achterliggende jaren zijn de grootste knelpunten reeds verholpen. Daar waar nieuwe foutieve aansluitingen worden geconstateerd die leiden tot wateroverlast voor de aanwonende worden deze verholpen (niveau basis). Er wordt geen preventief onderzoek verricht naar foutieve aansluitingen.

Voor het inzamelen van stedelijk afvalwater moeten de riolen in een goede technische staat verkeren. Het is niet persé noodzakelijk dat de riolen te allen tijde in "nieuwstaat" verkeren. Enige vorm van schade is acceptabel maar zodra dit het functioneren van de riolen benadeeld en sprake is van risico op overlast (niveau laag) worden deze schades opgelost door het uitvoeren van rioolvervangingen en deelreparaties. Op deze manier worden de risico's, die deze schades met zich mee brengen opgeheven.

Waarom niet hoog?	Waarom niet laag?
<ul style="list-style-type: none"> De extra kosten voor intensivering van regulier onderhoud wegen niet op tegen het volledig elimineren van stank/calamiteiten/overlast. Riolen vervangen nog voordat de technische levensduur is verstreken wordt beschouwd als kapitaalsvernietiging. 	<ul style="list-style-type: none"> Stilstand/achteruitgang in het functioneren van de riolering resulteert in een groter risico op calamiteiten/stank/overlast.

Transport van afvalwater

De rioolgemalen zijn een kritisch onderdeel binnen het rioleringsstelsel. Uitval van een rioolgemaal kan al snel leiden tot flinke overlast en schade voor mens en omgeving. Om dit te voorkomen wordt op het onderdeel transport van afvalwater een hoog niveau geambieerd. Hier wordt bewust voor een "plus" gekozen bovenop de regelgeving van Wetterskip Fryslân. Met het vorig GRP is al deels invulling aan deze ambitie gegeven.

Waarom niet laag	Waarom niet basis
<ul style="list-style-type: none"> Overlast en schade als gevolg van uitval van een rioolgemaal is ongewenst. 	<ul style="list-style-type: none"> Alleen met een continue controle op de werking van de rioolgemalen kunnen storingen en calamiteiten spoedig worden verholpen.

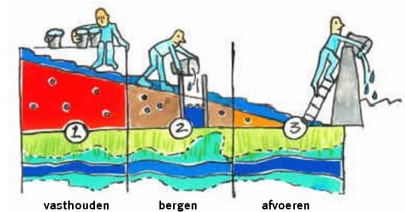
Ambitie hemelwater

		publieks-locatie	woonwijk	bedrijven-terrein	buiten-gebied
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	B

Er geldt een voorkeur voor een basisniveau op de onderdelen omgang met hemelwater, wateroverlast vanuit riolering en oppervlaktewater. Dit sluit grotendeels aan bij het beleid vanuit het vorig GRP en landelijk geldende afspraken (stedelijke wateropgave). De risico's blijven hiermee beperkt.

Omgang met hemelwater

De gemeente streeft er naar schoon regenwater niet in de afvalwaterketen terecht te laten komen, maar lokaal voor andere doeleinden te gebruiken, waarbij de trits vasthouden, bergen, afvoeren de voorkeursvolgorde is. Deze voorkeursvolgorde is tot op heden niet in gemeentelijke beleidsstukken verankerd. Desondanks wordt deze reeds wel toegepast bij nieuwbouwlocaties en daar waar mogelijk bij rioolvervangings in bestaand stedelijk gebied. Om het risico op foutieve aansluitingen te verminderen wordt in bestaand stedelijk gebied geen particulier oppervlak afgekoppeld. Deze visie wordt met dit vGRP beleidsmatig verankerd.

Het actief scheiden van de waterstromen kost veel geld en levert bij de realisatie veel overlast voor omwonenden. Daarom wordt ervoor gekozen afkoppelen mee te laten liften met overige projecten (wegreconstructies, rioolvervangings, revitalisering, etc.). Oftewel "afkoppelen is geen doel op zich".

zorgplicht hemelwater volgens Artikel 9a Wet op de waterhuishouding:

De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

Met de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken zijn particulieren in eerste instantie zelf verantwoordelijk geworden voor het omgaan met vrijkomend water op hun eigen perceel (zie kader links). De gemeente heeft met de wetswijziging bevoegdheden gekregen dit via een verordening ook af te dwingen. Tot op heden worden aan de particulier alleen vanuit de gemeentelijke bouwverordening aangegeven dat bij nieuwbouw het afval- en hemelwater gescheiden moet worden aangeleverd. Voorlopig wordt nog geen gebruik gemaakt van een hemelwaterverordening. Dit heeft onder andere tot gevolg dat de bewoners van de gemeente af en toe water op straat situaties moeten accepteren. Hier staat tegenover dat nu nog geen extra eisen door de gemeente worden gesteld aan de burger door de hemelwaterverordening.

Nieuwbouwlocaties

De particulier blijft bij nieuwbouw (zowel inbreiding- als uitbreidingslocaties) verplicht de afvalwaterstromen gescheiden aan te leveren. Tot op heden wordt een gemeentelijk hemelwaterstelsel (riool of watergang) aangelegd waar de particulier het hemelwater op kan aansluiten. Er kan ook voor worden gekozen om géén voorziening aan te leggen zodat de verantwoordelijkheid voor de afvoer van het hemelwater volledig bij de perceelseigenaar komt te liggen. Vanwege de lokale grondslag (keileem lagen in de ondergrond) wordt het verplicht verwerken op eigen terrein niet verplicht. Het is namelijk niet ondenkbaar dat verplichte verwerking (infiltratie) van hemelwater op eigen terrein leidt tot grondwateroverlast. Wel wordt lokale verwerking van hemelwater door de particulier vanuit de gemeente toegejuicht.

Bestaande bebouwing

In bestaand gebied is vaak sprake van een gemengd riool (het vuile afvalwater wordt samen met het 'schone' hemelwater in één buis afgevoerd). Bij het vervangen van de riolering is afkoppelen het uitgangspunt. Het hemelwater van het openbaar gebied wordt hierbij aangesloten op een (nieuw aan te leggen) gemeentelijk hemelwater- of ontwateringsstelsel (riool of watergang). Om foutieve aansluitingen te voorkomen wordt er geen particulier oppervlak afgekoppeld. Het scheiden van afvalwaterstromen op particulier terrein bij bestaande bebouwing brengt veelal forse investeringen met zich mee. Om deze redenen is het niet reëel de particulier hier bij bestaande bebouwing toe te verplichten.

Wateroverlast vanuit riolering & oppervlaktewater

Wateroverlast is een gevoelig item vanuit burgers en ondernemers. De komende planperiode gaat specifieke aandacht uit naar de effecten van de klimaatveranderingen. Door de klimaatveranderingen zal er meer water vallen. Naast de ondergrondse rioolbuizen gaan dan ook de watergangen een belangrijke rol spelen in de aan- en afvoer van overtollig hemelwater. Het peilbeheer van de watergangen is een verantwoordelijkheid van wetterskip Fryslân.

Naast het wetterskip spelen ook particulieren een belangrijke rol. Volledig verharde tuinen/percelen zorgen voor een extra belasting op de gemeentelijke voorzieningen. De nieuwe zorgplicht geeft de gemeente mogelijk-

heden hier voorwaarden aan te stellen. In de komende planperiode worden taken, verantwoordelijkheden en ambities op dit onderdeel nader onderzocht en afgebakend.

Waarom niet hoog?	Waarom niet laag?
<ul style="list-style-type: none">De extra kosten voor actief scheiden van waterstromen kost veel geld en levert bij de realisatie veel overlast voor omwonenden. Dit weegt niet op tegen het volledig elimineren van emissie/ overlast.	<ul style="list-style-type: none">Afvoercapaciteit is een gevoelig item vanuit burgerbelangen. Het is niet acceptabel om hieraan voorbij te gaan!

Ambitie grondwater

zorgplicht grondwater volgens Artikel 9b Wet op de waterhuishouding:

De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

		publieks-locatie	woonwijk	bedrijven-terrein	buiten-gebied
grondwater	grondwateroverlast	B	B	B	B

In de gemeente zijn 9 locaties bekend waar sprake is van grondwateroverlast. Op deze locaties is sprake van natte plantsoenen/tuinen en water in kruipruimten. Gelet op de lokale fysieke omstandigheden (keileem in de ondergrond en de gebrekkige onderhoudsstaat van de particuliere greppels/watergangen) is het niet ondenkbaar dat er meer locaties in de gemeente zijn waar sprake is van grondwateroverlast.

Vanwege het geringe inzicht in grondwaterproblemen staat nu de vraag centraal welke opstelling wordt gekozen bij de invulling van deze zorgplicht. De opties zijn:

H knelpunten verkennen (actieve rol):

Burgers en ondernemers kunnen bij het gemeentelijk waterloket terecht voor klachten en vragen omtrent grondwater(overlast). Geregistreerde meldingen worden actief onderzocht om te achterhalen of sprake is van een grondwaterprobleem. Rondom locaties die gevoelig zijn voor hoge grondwaterstanden wordt een grondwatermeetnet ingericht. Bij het vervangen van riolen wordt geanticipeerd op mogelijke grondwaterproblemen door aansluitmogelijkheden voor de afvoer van overtollig grondwater mee te nemen.

B knelpunten aanhoren (passieve rol):

Burgers en ondernemers kunnen bij het gemeentelijk waterloket terecht voor klachten en vragen omtrent grondwater(overlast). Geregistreerde meldingen worden niet anders dan andere meldingen behandeld. Alleen bij herhaalde meldingen wordt onderzoek verricht om te achterhalen of sprake is van een grondwaterprobleem. Er wordt in principe geen grondwatermeetnet ingericht. Voorts wordt bij het vervangen van riolen bepaald of het zinvol is aansluitmogelijkheden voor de afvoer van overtollig grondwater mee te nemen.

L burger is zelf aan zet:

Burgers en ondernemers kunnen bij het gemeentelijk waterloket terecht voor klachten en vragen omtrent grondwater(overlast). Deze meldingen worden geregistreerd. Er worden geen maatregelen in openbaar gebied getroffen. Als de burger het overtollig grondwater kwijt wil kan hij/zij dit op het riool aansluiten.

Vanwege het geringe inzicht in grondwaterproblemen wordt een passieve rol (niveau basis) voorgesteld. Deze opstelling benadrukt de rol van de gemeente als aanspreekpunt. Burgers en ondernemers krijgen nu geen valse verwachtingen dat de gemeente naast aanspreekpunt ook probleemhouder is.

Waarom niet hoog?	Waarom niet laag?
<ul style="list-style-type: none"> Een actieve rol wekt mogelijk valse verwachtingen bij burgers en ondernemers (gemeente is probleemhouder i.p.v. aanspreekpunt). Een hoge ambitie vergt een omvangrijke inzet van middelen (personeel en financieel) 	<ul style="list-style-type: none"> Risico's voor de volksgezondheid zijn onacceptabel. Enig inzicht in je grondwatersituatie is vereist voor het maken van de juiste afwegingen rondom de gemeentelijke zorgplicht.

De komende planperiode wordt aangewend om een beter beeld van de situatie rond de "grondwateroverlastlocaties" te krijgen. Zo zal op de 9 locaties waar sprake is van grondwateroverlast onderzoek plaats vinden naar de oorzaak. Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek wordt bepaald wie verantwoordelijk is voor het oplossen van de overlast. In het volgend vGRP worden de resultaten gepresenteerd en kan daadwerkelijk invulling worden gegeven aan de vraag hoe de term structureel uit de zorgplicht moet worden ingevuld en wat doelmatig is in de situatie van de gemeente Ooststellingwerf. Hiermee kan dan ook worden aangegeven wat de burger van de gemeente kan verwachten (en andersom).

6 Scenario's

Op basis van de input vanuit de kwaliteitsdiscussies zijn 2 beleidsscenario's voor de komende planperiode geformuleerd waaruit de Raad uiteindelijk de ambitie (het beleid) kiest, namelijk:

scenario 0	In scenario 0 wordt het beleid die met het vorig GRP is gevoerd voortgezet. Dit scenario richt zich op het traditioneel rioleringsbeheer.
scenario 1	Bij scenario 1 wordt de wijze waarop de verbrede koers die met het vorig GRP is gevoerd beleidsmatig verankerd.

Bij de scenario's is het beoogd kwaliteitsniveau vertaald in een kwaliteitsprofiel. Vervolgens is vanuit dit kwaliteitsprofiel aangegeven hoe de gebruikers van de openbare ruimte deze kwaliteit gaan ervaren. Wat merken zij óf wat merken zij juist niet!

Om het beoogd kwaliteitsniveau te realiseren c.q. handhaven zal de gemeente reguliere beheer en onderhoudsmaatregelen uit moeten voeren. Daarnaast zijn ook eenmalige verbeteringsmaatregelen (mogelijk) nodig. Voor beide scenario's zijn deze activiteiten kort en bondig opgesomd. Tevens is het benodigd budget voor zowel planmatig onderhoud als de eventuele eenmalige investeringen bepaald. In hoofdstuk 9 van het achtergronddocument zijn voor beide scenario's deze activiteiten nader uitgewerkt en zijn de kosten bepaald.

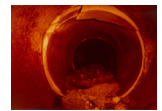
In scenario 1 is met het '+' symbool de meerwaarde van de kwaliteitsimpuls ten opzichte van het onderliggend scenario 0 weergegeven.

Na vaststelling door de Raad dient het scenario als bestuurlijk kader voor de lange termijn, maar ook als opdracht voor de korte termijn.

6.1 Scenario 0: voorzetten huidig beleid GRP

Kwaliteitsprofiel		publieks- locatie	woonwijk	bedrijven- terrein	buiten- gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	H	H	H	H
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	-
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	L	L	L	-
grondwater	grondwateroverlast	L	L	L	-

Wat merken gebruikers van de openbare ruimte?	
afval	<ul style="list-style-type: none"> Nagenoeg al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Op die enkele locaties in het buitengebied waar het afvalwater niet via riolen wordt ingezameld wordt dit lokaal gezuiverd. Stankklachten en of verontreinigingen van sloten en bodem komen hierdoor nauwelijks voor. De riolering verkeert in een goede technische staat. Aantasting van het riool komt beperkt voor. De risico's op beschadigde riolen zijn daardoor beperkt. Overlast voor bewoners bij storingen of calamiteiten aan de riolering wordt tot een minimum beperkt.
hemel	<ul style="list-style-type: none"> Bij hoosbuien wordt het rioolwater afdoende opgevangen in bergingsbakken. Bij uitzonderlijke buien stroomt rioolwater in sloten en vijvers. Dit leidt af en toe tot stank en vervuiling. Soms staat de straat enige tijd blank. De omgeving heeft hiervan korte tijd hinder. Maar van overlast is geen sprake. Het water loopt niet de woningen en tuinen in. Geprobeerd wordt vermenging van schoon hemelwater met het vieze afvalwater zoveel mogelijk terug te dringen. Hiermee wordt de kans op stankoverlast en vervuiling bij overstortsituaties verminderd. Sloten en vijvers zijn niet in staat bij uitzonderlijke buien het overtollig hemelwater afdoende te bergen, vasthouden en afvoeren. De sloten treden regelmatig bij uitzonderlijke hoosbuien buiten hun oevers. Dit leidt tot hinder en wellicht tot overlast.
grond	<ul style="list-style-type: none"> Door gebrekkige ontwatering in openbaar gebied staan sommige kruipruimtes af en toe onder water, dit wordt geaccepteerd. Soms leidt water in de kruipruimtes tot een muffe lucht of schimmelplekken in woningen en gebouwen. De plantsoenen zijn na een periode van regen een aantal dagen drassig en daarna enige tijd moeilijk begaanbaar.

Welke inspanningen worden hiervoor gedaan?

- afval
- Nagenoeg alle percelen (99,8%) zijn aangesloten op de riolering. Deze aansluitgraad wordt niet verhoogd.
 - De riolering voldoet aan de landelijke normering voor inzameling, transport, afvoercapaciteit en uitstoot van afvalwater.
 - Door optimaal en vroegtijdig onderhoudsmaatregelen te treffen wordt het ontstaan van stankoverlast en bezwijkende riolen voorkomen.
 - Wanneer de werking van de riolering onder de maat is door slijtage of schades wordt deze gerepareerd of vervangen.
 - Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft.
 - De ligginggegevens van het hoofdnet zijn digitaal uitwisselbaar.
 - Alle 891 rioolgemalen zijn aangesloten op het centrale computersysteem op het gemeentehuis. Vanaf het gemeentehuis kan de werking continue worden gecontroleerd.

- hemel
- De riolering voldoet aan de landelijke normering voor inzameling, transport, afvoercapaciteit en uitstoot van afvalwater.
 - Als we in de buurt wat gaan doen zullen we het schone hemelwater zoveel mogelijk scheiden van het vuile afvalwater.
 - Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft.
 - De ligginggegevens van het hoofdnet zijn digitaal uitwisselbaar.
 - De riolering is bij normale buien probleemloos in staat het water van wegen en daken af te voeren. Bij zwaardere buien is het rioolstelsel niet in staat de grote hoeveelheden neerslag meteen op alle plaatsen te verwerken. Daarvoor is het oorspronkelijk ook niet ontworpen. Dit leidt soms tot overlast en mogelijk schade.
 - Er wordt geen periodiek onderhoud aan watergangen en oevervoorzieningen verricht. Hierdoor zijn sloten en vrijvers niet altijd in staat bij uitzonderlijke buien het overtollig hemelwater afdoende te bergen, vasthouden en afvoeren. Dit kan leiden tot overlast.
 - De huidige knelpuntlocaties waar bekend is dat wateroverlast optreedt worden niet aangepakt (de stedelijke wateropgave). Eventuele overlast wordt geaccepteerd.
 - Ook kan stankoverlast voorkomen. Deze kans op overlast wordt geaccepteerd.

- grond
- De burger is in eerste instantie zelf aan zet bij grondwaterproblemen.
 - Voor de burger is de gemeente aanspreekpunt voor eventuele grondwaterproblemen. Deze worden aangehoord. Bij herhaalde meldingen wordt lokaal globaal onderzoek verricht naar aard en omvang.
 - Als er maatregelen in openbaar gebied nodig zijn worden die vooralsnog niet uitgevoerd.

Kosten scenario 2010-2014

	regulier onderh.	eenmalige invest.
2010	€ 1.438.949	€ 1.516.824
2011	€ 1.340.228	€ 674.052
2012	€ 1.367.033	€ 667.472
2013	€ 1.394.373	€ 689.785
2014	€ 1.516.973	€ 1.484.129
totaal	€ 7.057.556	€ 5.032.262

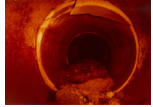

Consequenties kostendekking

budget 2009		verschil
€	2.717.500	
jaarlijks budget scenario		€ 10,7%
€	3.010.000	

6.2 Scenario 1: verankering van de verbrede koers

Kwaliteitsprofiel		publieks-locatie	woonwijk	bedrijven-terrein	buiten-gebied
afvalwater	inzameling van afvalwater	B	B	B	B
	transport van afvalwater	H	H	H	H
	lozing/uitstoot van afvalwater	B	B	B	B
hemelwater	omgang met hemelwater	B	B	B	B
	wateroverlast vanuit de riolering	B	B	B	-
	wateroverlast vanuit het oppervlaktewater	B	B	B	-
grondwater	grondwateroverlast	B	B	B	-

Wat merken gebruikers van de openbare ruimte?

afval	<ul style="list-style-type: none"> Nagenoeg al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Op die enkele locaties in het buitengebied waar het afvalwater niet via riolen wordt ingezameld wordt dit lokaal gezuiverd. Stankklachten en of verontreinigingen van sloten en bodem komen hierdoor nauwelijks voor. De riolering verkeert in een goede technische staat. Aantasting van het riool komt beperkt voor. De risico's op beschadigde riolen zijn daardoor beperkt. Overlast voor bewoners bij storingen of calamiteiten aan de riolering wordt tot een minimum beperkt. 	
hemel	<ul style="list-style-type: none"> Bij hoosbuien wordt het rioolwater afdoende opgevangen in bergingsbakken. Bij uitzonderlijke buien stroomt rioolwater in sloten en vijvers. Dit leidt af en toe tot stank en vervuiling. Soms staat de straat enige tijd blank. De omgeving heeft hiervan korte tijd hinder. Maar van overlast is geen sprake. Het water loopt niet de woningen en tuinen in. Geprobeerd wordt vermenging van schoon hemelwater met het vieze afvalwater zoveel mogelijk terug te dringen. Hiermee wordt de kans op stankoverlast en vervuiling bij overstortsituaties verminderd. + Sloten en vijvers zijn in staat bij uitzonderlijke buien het overtollig hemelwater afdoende te bergen, vasthouden en afvoeren. De sloten treden pas bij uitzonderlijke hoosbuien buiten hun oevers. Dit leidt wellicht tot hinder maar niet tot overlast. 	
grond	<ul style="list-style-type: none"> + Door gebrekkige ontwatering in openbaar gebied staan kruipruimtes af en toe onder water. Maar water in de kruipruimtes leidt niet tot een muffe lucht of schimmelplekken in de woningen en gebouwen. + De tuinen en plantsoenen zijn na een periode van regen enkele dagen drassig maar daarna al vrij snel weer goed begaanbaar. 	

Welke inspanningen worden hiervoor gedaan?

afval	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nagenoeg alle percelen (99,8%) zijn aangesloten op de riolering. Deze aansluitgraad wordt niet verhoogd. ▪ De riolering voldoet aan de landelijke normering voor inzameling, transport, afvoercapaciteit en uitstoot van afvalwater. ▪ Door optimaal en vroegtijdig onderhoudsmaatregelen te treffen wordt het ontstaan van stankoverlast en bezwijkende riolen voorkomen. ▪ Wanneer de werking van de riolering onder de maat is door slijtage of schades wordt deze gerepareerd of vervangen. ▪ Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft. ▪ De ligginggegevens van het hoofdnet zijn digitaal uitwisselbaar. ▪ Alle 891 rioolgemalen zijn aangesloten op het centrale computersysteem op het gemeentehuis. Vanaf het gemeentehuis kan de werking continue worden gecontroleerd. 	
hemel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De riolering voldoet aan de landelijke normering voor inzameling, transport, afvoercapaciteit en uitstoot van afvalwater. ▪ Als we in de buurt wat gaan doen zullen we het schone hemelwater zoveel mogelijk scheiden van het vuile afvalwater. ▪ Bij nieuwbouwlocaties worden bij de aanleg meteen duurzame systemen toegepast, waarbij vuil en schoon water zoveel mogelijk gescheiden blijft. ▪ De ligginggegevens van het hoofdnet zijn digitaal uitwisselbaar. ▪ De riolering is bij normale buien probleemloos in staat het water van wegen en daken af te voeren. Bij zwaardere buien is het rioolstelsel niet in staat de grote hoeveelheden neerslag meteen op alle plaatsen te verwerken. Daarvoor is het oorspronkelijk ook niet ontworpen. In deze gevallen wordt het water afdoende opgevangen in sloten en vijvers. ▪ De sloten en vijvers zijn goed onderhouden en kunnen dit water eenvoudig verwerken. ▪ De huidige knelpuntlocaties waar bekend is dat wateroverlast optreedt worden aangepakt (de stedelijke wateropgave). 	
grond	<ul style="list-style-type: none"> + Voor de burger is de gemeente aanspreekpunt voor eventuele grondwaterproblemen. Deze worden aangehoord. Bij herhaalde meldingen wordt lokaal onderzoek verricht naar aard en omvang. + De burger is in eerste instantie zelf aan zet bij grondwaterproblemen. Als de grondwaterproblemen een gevolg zijn van een gebrekkige ontwatering in openbaar gebied worden deze maatregelen uitgevoerd in combinatie met andere werkzaamheden. Nader onderzoek zal de urgentie van de maatregelen vaststellen. + Vooralsnog wordt er geen breed gemeentelijk onderzoek (bijvoorbeeld meetnet) opgezet. + Bij nieuwbouwlocaties krijgt elk perceel een aansluiting voor perceeldrainage aangeboden. De perceelseigenaar is zelf verantwoordelijk voor de afwatering en aansluiting op eigen terrein. 	

Kosten scenario 2010-2014

	regulier onderh.	eenmalige invest.
2010	€ 1.478.949	€ 1.636.824
2011	€ 1.340.228	€ 796.452
2012	€ 1.367.033	€ 667.472
2013	€ 1.394.373	€ 689.785
2014	€ 1.516.973	€ 1.484.129
totaal	€ 7.097.556	€ 5.274.662

Consequenties kostendekking

budget 2009		verschil
€	2.717.500	
jaarlijks budget scenario		€ 11,7%
€	3.036.000	

6.3 Organisatie

Het overgrote deel van de gemeentelijke watertaken wordt uitgevoerd door de afdeling Openbare Werken. Daarnaast zijn de afdelingen Administratie & Ondersteuning, Bedrijfsvoering en VROM betrokken bij de gemeentelijke watertaken.

Aan de hand van de Leidraad Riolering is per scenario bepaald hoe groot de eigen organisatie moet zijn voor het instandhouden van het gewenste kwaliteitsniveau van het scenario. Deze raming is gebaseerd op de areaalgegevens en de omvang van regulier onderhoud en eenmalige investeringen die gepaard gaan met de scenario's.

In lijn met de Leidraad Riolering is onderscheid te maken in twee situaties:

1. De gemeente voert alle werkzaamheden uit met eigen personeel (met uitzondering van de fysieke aanleg of vervanging van het riool of andere rioolobjecten).
2. De gemeente zet zoveel mogelijk werkzaamheden extern weg.

Voor onze organisatie geldt situatie 1 als uitgangspunt. Dit is in lijn met de argumenten van het onderzoek "zelf doen / uitbesteden buitendienst" uit 2006.

		indicatie jaarlijkse tijdsbesteding (dagen)			
		planvorming, onderzoek en facilitair	onderhoud	maatregelen	totaal
huidige organisatie		175	525	100	800
zelf uitvoeren					
0	voortzetten beleid huidig GRP	240	560	100	900
1	verankering van de verbrede koers	250	570	110	930

7 Koers financiën

Goed rioolbeheer kost veel geld. Thans geeft de gemeente hieraan jaarlijks ruim € 2,72 miljoen uit. Deze uitgaven worden gedekt vanuit het rioolrecht dat door de burgers en ondernemers in de gemeente wordt bijeengebracht. Afhankelijk van het te kiezen scenario zullen de gemiddelde jaarlijkse uitgaven variëren tussen € 3,01 miljoen (scenario 0) en € 3,04 miljoen (scenario 1).

Voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken is een nieuwe heffingsbevoegdheid gecreëerd in de Gemeentewet. Deze houdt een verbreding van het bestaande rioolrecht naar een rioolheffing in. Dit hoofdstuk gaat in op de keuzes (en bijbehorende voorstellen) die bij de overgang van rioolrecht naar rioolheffing gemaakt moeten worden.

7.1 De spelregels

Hoe wordt betaald?

Via het oude rioolrecht konden alleen de kosten worden verhaald die gemoeid zijn met de gemeentelijke rioleringstaak (de doelmatige afvoer van stedelijk afvalwater naar de zuivering). Met de nieuwe heffingsbevoegdheid kunnen nu alle kosten, die gemaakt worden voor de organisatie en uitvoering van de gemeentelijke watertaken, vanuit de nieuwe rioolheffing worden gedekt. Hierbij kunnen twee afzonderlijke (bestemmings)heffingen worden ingesteld voor de kosten die verbonden zijn aan:

- a. Inzamelen, transport en (lokaal) zuiveren van stedelijk afvalwater.
- b. Inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater en overtollig grondwater.

Indien gekozen wordt voor twee afzonderlijke heffingen moeten de kosten worden toegeëld aan elk van de afzonderlijke heffingen.

In de ambtelijke werkgroep zijn de volgende uitgangspunten voor de rioolheffing voorgesteld:

- eenvoudig: Het moet uitlegbaar zijn voor de burgers en ondernemers.
- rechtvaardig: Iedereen die profijt heeft van een goed kwalitatief gemeentelijk rioolstelsel dient ook een bijdrage daaraan te leveren.
- beheersbaar: De administratieve kosten moeten in verhouding staan tot de opbrengsten.
- juridisch juist: In de verordening wordt geregeld wanneer iemand belastingplichtig is.

Voorstel

Vanuit oogpunt van 'beheersbaar' wordt voorgesteld één gecombineerde rioolheffing te hanteren.

Wie betaalt?

De nieuwe heffingsbevoegdheid maakt het mogelijk ook een rioolheffing op te leggen aan burgers/ondernemers die niet aangesloten zijn op de riolering maar op één of andere wijze wel profiteren van een gemeentelijke voorziening voor één van de gemeentelijke watertaken. Ook zonder directe aansluiting op de riolering kan sprake zijn van een relatie met gemeentelijke watertaken. Bijvoorbeeld als de gemeente maatregelen heeft genomen voor een perceel dat te kampen heeft met structureel nadelige gevolgen van grondwater, maar geen aansluiting heeft op de riolering.

situatie rioolrecht 2009:

Eigenaarsdeel: € 92,00.

Gebruikersdeel: Dit is afhankelijk van het waterverbruik:

jaarlijks verbruik	heffing per m ³
0-200	€ 1,24
200-1.000	€ 1,08
1.000-2.000	€ 0,88
2.000-5.000	€ 0,62
5.000-10.000	€ 0,38
10.000-50.000	€ 0,21
>50.000	€ 0,10

Thans wordt van alle percelen die direct dan wel indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering een rioolrecht geheven. Dit rioolrecht bestaat uit een vast eigenaarsdeel en een gebruikersdeel. Dit gebruikersdeel is afhankelijk van het waterverbruik en wordt gebaseerd op de afrekening van het waterleidingbedrijf Vitens (zie kader). In 2009 is aan 11.835 percelen een rioolrecht opgelegd. Uiteraard wordt aan percelen die niet op het gemeentelijk riool zijn aangesloten geen rioolrecht opgelegd. Dit betreft 17 percelen in het buitengebied.

In het huidige tarievenstelsel vormen losstaande garages een aandachtspunt. In de gemeente zijn ongeveer 500 garageboxen. Bij veel van deze objecten wordt het hemelwater op het gemeentelijk rioolstelsel geloosd. Feitelijk komen deze objecten daarmee in aanmerking voor een rioolheffing. Op dit moment worden deze objecten niet aangeslagen voor het rioolrecht. Een directe aansluiting op het riool ontbreekt. Veelal zijn de garages in eigendom en/of gebruik bij bewoners die geen garage bij hun woning hebben. Een afzonderlijke woning en garage zou dan twee keer rioolrecht betalen, terwijl een woning met een bijbehorende garage op het perceel één keer het tarief betaald.

Voorstel

Ondanks de wettelijke mogelijkheid een rioolheffing op te leggen aan alle inwoners wordt vanuit oogpunt van 'rechtvaardig' en 'eenvoudig' voorgesteld de rioolheffing alleen op te leggen aan percelen die direct op het gemeentelijk riool zijn aangesloten.

Van 'aansluiting op het gemeentelijk riool' is sprake indien een perceel:

- 1. Stedelijk afvalwater direct dan wel indirect loost op een gemeentelijke voorziening voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater;*
- 2. Hemel- dan wel grondwater direct dan wel indirect loost op een gemeentelijke voorziening voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van overtollig hemel- en grondwater.*

Vanuit het oogpunt 'juridisch juist' wordt voorgesteld losstaande garageboxen waar alleen hemelwater wordt geloosd geen rioolheffing op te leggen en dit juridisch vast te leggen in de verordening.

Vanuit het oogpunt 'beheersbaar' wordt binnen de nog vast te stellen rioolheffingsverordening aandacht besteedt aan het aanpassen van de staffelopbouw in het waterverbruik.

Waar wordt voor betaald?

Bij de kosten voor de gemeentelijke watertaken wordt onderscheid gemaakt in reguliere jaarlijkse kosten, eenmalige investeringskosten, compensabele btw en de onderhoudsvoorziening.

Reguliere jaarlijkse kosten

Het onderhoud aan het rioolstelsel bestaat voornamelijk uit reinigen van de riolen en onderhoud aan pompen en gemalen. Veelal zijn dit jaarlijkse kosten die in de praktijk niet al te veel zullen schommelen. Deze kosten worden in één keer ten laste van de rioolexploitatie in het betreffende jaar gebracht.

Eenmalige investeringskosten

Een belangrijk deel van de gemeentelijke watertaken heeft betrekking op aanleggen, vervangen en verbeteren van riolen, gemalen en andere voorzieningen. De uitgaven voor deze activiteiten worden aangeduid met investeringsuitgaven. Deze worden afgeschreven en als kapitaallasten (rente en afschrijving) ten laste van de rioolexploitatie gebracht. Hiermee worden investeringspieken gelijkmatiger ten laste van de rioolexploitatie afgevlakt en worden pieken in tariefstijging beperkt.

Compensabele btw

Met de invoering van de Wet Bcf (in 2003) is standaard op jaarbasis € 124.000 aan compensabele btw toegerekend aan het rioolrecht. Dit bedrag van € 124.000 was gebaseerd op de vervangingsinvesteringen die in 2003 in de begroting waren opgenomen. In de praktijk variëren deze compensabele btw kosten. In het vorig GRP is geconstateerd dat de werkelijke compensabele btw kosten gemiddeld veel hoger zijn. Bij het vorig GRP is besloten de systematiek te handhaven. In overleg met de afdeling Bedrijfsvoering is besloten met ingang van 2010 van de huidige systematiek af te wijken en de werkelijke compensabele btw in beeld te brengen. Om fluctuaties in de begroting te minimaliseren wordt uitgegaan van 5 jaarlijkse gemiddelden.

Onderhoudsvoorziening

Voor dekking van investeringen wordt tot op heden een voorziening aangehouden. Deze wordt eind 2009 opgeheven en gaat over in een bestemmingsreserve riolering. Doordat inkomsten en kosten jaarlijks variëren zijn er jaarlijks tekorten of overschotten in de dekking. Deze tekorten en overschotten (jaarlijkse fluctuaties) worden gecompenseerd door kleinere of grotere toevoegingen aan de reserve.

Voorstel

Voorgesteld wordt de compensabele btw voor 100% te dekken uit de rioolheffing.

Vanuit oogpunt van 'rechtvaardig' wordt voorgesteld alle kosten die met het te kiezen scenario gemoeid zijn te dekken vanuit de rioolheffing. Kosten voor stedelijk waterbeheer zijn hierin niet inbegrepen.

Voorgesteld wordt de voorziening op te heven en over te laten gaan in een bestemmingsreserve riolering.

7.2 Tariefsontwikkeling

In 2009 is € 2.747.000 aan rioolrecht geïnd. Daarnaast is in 2009 circa € 195.000 geïnd via baatbelasting. Dit zijn de werkelijke bedragen. Hiermee is sprake van een kostendekkingspercentage van 101%.

In onderstaand schema is de ontwikkeling van de rioolheffing per eenheid per scenario weergegeven. De tarieven voor het standaard tarief zijn afgerond.

scenario 0	2010	2011	2012	2013	2014	totaal
standaardtarief	233	239	245	252	258	1228
opbrengst (x 1.000)	2.964	3.044	3.120	3.197	3.267	15592
lasten (x 1.000)	2.863	2.824	2.888	2.952	3.134	14661
dekkingsgraad	103%	107%	107%	108%	104%	106%
stand reserve (x 1.000)	5.027	5.246	5.478	5.723	5.856	

scenario 1	2010	2011	2012	2013	2014	totaal
standaardtarief	233	239	245	252	258	1228
opbrengst (x 1.000)	2.964	3.044	3.120	3.197	3.267	15592
lasten (x 1.000)	2.887	2.835	2.902	2.966	3.148	14738
dekkingsgraad	103%	107%	107%	107%	104%	105%
stand reserve (x 1.000)	5.002	5.211	5.429	5.660	5.778	

Bij beide scenario's is gedurende de planperiode sprake van een kostendekkend tarief. Voor de middenlange termijn (2015-2030) wordt de reserve ingezet om de stijging van het tarief te beperken. Dit betekent dat dan geen sprake is van een kostendekkende rioolheffing. De tekorten worden jaarlijks met een toevoeging uit de reserve aangevuld.

In hoofdstuk 10 van het achtergronddocument zijn de uitgangspunten en rekenmethode voor de tariefsontwikkeling nader toegelicht.

8 Advies, besluitvorming en operationalisering

Advies

Met dit verbreed Gemeentelijk rioleringsplan worden 2 scenario's voorgesteld:

0	In scenario 0 wordt het beleid die met het vorig GRP is gevoerd voortgezet. Dit scenario richt zich op het traditioneel rioleringsbeheer.
1	Bij scenario 1 wordt de wijze waarop de verbrede koers die met het vorig GRP is gevoerd beleidsmatig verankerd.

Voorstel

Voorgesteld wordt te kiezen voor scenario 1: "verankering van de verbrede koers" inclusief bijbehorende kostendekking. Met dit scenario wordt de koers die de achterliggende jaren gevoerd is ook beleidsmatig verankerd. Met dit scenario wordt voor de afval- hemel- en grondwaterzorgplicht over de gehele lijn gemiddeld gezien een basis-niveau nagestreefd. De niveaus voldoen daarmee aan de wettelijke normen en landelijk geldende eisen. Op onderdelen wordt (in lijn met eerdere beleidsafspraken) zelfs een stap verder gegaan.

Dit heeft als gevolg dat:

- *Er structureel alsmede eenmalig budget wordt vrijgemaakt voor de verdere invulling van de nieuwe gemeentelijke watertaken (o.a. uitwerking stedelijke wateropgave, inventarisatie grondwatervoorzieningen);*
- *De budgetten uit de algemene middelen voor onderhoud aan stedelijk water niet ondergebracht worden in de rioolheffing. Binnen het vGRP moet het mogelijk blijven om in de nabij toekomst dit bedrag nog deels (of geheel) in de heffing onder te brengen;*
- *De huidige organisatie met betrekking tot de gemeentelijke water- en riolerings taken geen uitbreiding behoeft;*
- *De rioolheffing (gemiddeld niveau per eenheid in 2009 € 232,12) jaarlijks stijgt met € 1,25 (exclusief indexatie);*
- *Een gecombineerde rioolheffing wordt ingesteld (afval-, hemel- en grondwater gezamenlijk in één heffing);*
- *Met ingang van 2010 de compensabele btw 100% toe te rekenen aan de rioolheffing.*
- *Na vaststelling van het vGRP een nieuwe rioolheffingverordening ter vaststelling wordt aangeboden aan de Raad.*

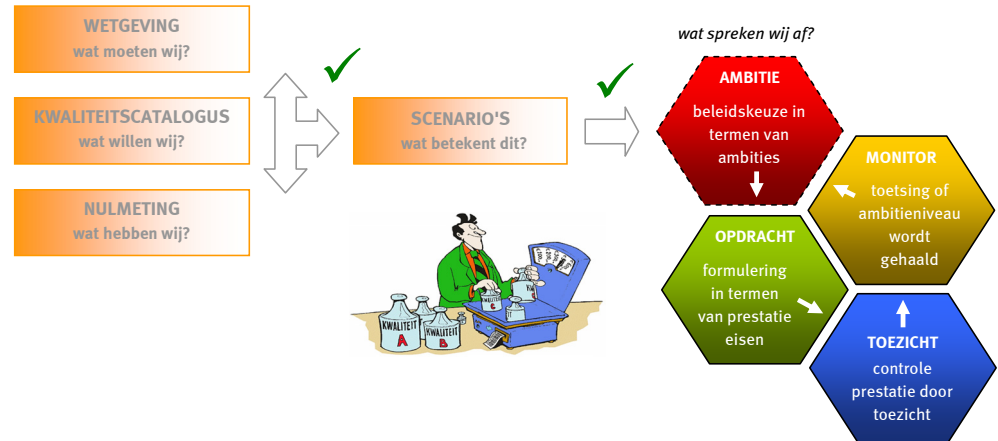
Besluitvorming

Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân zijn tussentijds op de hoogte gesteld van voortgang van de planvorming. Tevens is dit vGRP formeel ter commentaar voorgelegd aan Wetterskip Fryslân en Provinsje Fryslân. De reacties van deze partijen zijn in het achtergronddocument opgenomen.

De gemeenteraad heeft in haar vergadering van 15 december 2009 het beleidskader vastgesteld door scenario 1 als ambitie vast te stellen. Inclusief het vrijgeven van de middelen om het college in staat te stellen het beoogd kwaliteitsprofiel waar te kunnen maken. Het raadsbesluit is in het achtergronddocument opgenomen.

Operationalisering

Op basis van dit besluit (*ambitie*) maakt de afdeling Openbare Werken jaarlijks het operationeel plan riolering. Met de uitvoering van deze jaarplannen wordt de ambitie gerealiseerd (*opdracht*). Met behulp van de operationele plannen wordt jaarlijks de voortgang gerapporteerd (*toezicht* en *monitor*) over uitgevoerde en nog uit te voeren maatregelen met het daarbij behorende financiële overzicht.

In 2014 aan het einde van de planperiode van dit vGRP vindt een herijking plaats. Bij het nieuwe vGRP wordt bepaald of de ambitie die nu wordt vastgesteld nog een acceptabele ambitie voor de volgende planperiode is, rekening houdende met het wettelijke kader en de situatie op dat moment.